

Bergens 900-årsjubileum i 1970

“Fortidens, nåtidens og fremtidens Bergen”

Kjerstin Kragseth, Bergen byarkiv, 2020

Innhold

<u>Forord</u>	<u>3</u>
<u>En gylden jubileumsserviett</u>	<u>4</u>
<u>Teateret på Bryggen</u>	<u>5</u>
<u>Et argusblikk på byjubileet 1970</u>	<u>6</u>
<u>Hvor gløgge er vi i Bergen?</u>	<u>7</u>
<u>Houston calling Bergen</u>	<u>8</u>
<u>Filmåret 1970</u>	<u>10</u>
<u>Det regnet gaver over byen</u>	<u>13</u>
<u>Fra et lite kontor i det gamle rådhus</u>	<u>16</u>
<u>Minnemedaljene til byjubileet i Bergen 1970</u>	<u>18</u>
<u>Havneeventyret i jubileumsbyen</u>	<u>21</u>
<u>Paraplytog under en blå himmel</u>	<u>24</u>
<u>Julefest for tusener in Bergenshallen</u>	<u>27</u>

Forord

Bergen byarkiv markerte byens 950-årsjubileum i 2020 med et historisk tilbakeblikk på 900-årsjubileet i 1970.

Dette ble presentert i tolv artikler, med publikasjoner av dokumenter fra arkivet etter A-0469 Byjubileumskomiteen, håndplukket og forfattet av undertegnede.

Arkivet etter Byjubileumskomiteen viste seg å være frodig og innholdsrikt, og dokumenterer et jubileum som selv etter dagens målestokk til tider var spektakulært. Jubileet oppfylte all forventning, både i størrelse, engasjement og antall store og små markeringer.

Hvilken annen by finner på å lage en kake med 900 levende lys, eller planter 900 trær i en egen jubileumsskog? Slagordet, «Alle skal med», ble i sannhet oppfylt, enten det var fra offentlige virksomheter og institusjoner, skoler, private institusjoner og virksomheter, eller byens innbyggere. Til havs, til lands og til fjells.

I saksarkivet har de ulike temaene fått plass i egne mapper, sortert alfabetisk i metervis med bokser. Den som søker i dette materialet vil kunne finne både kjente og ukjente hendelser rikt dokumentert, og få en kunnskap om byen som de færreste kan drømme om.

Utklippstjenesten Norske Argus sørget for å tråle all verdens aviser og tidsskrifter for omtaler av byen og jubileet, klippet dem ut og sendte dem i konvolutter til jubileumskomiteen. Der finner vi dem fordelt på 15 arkivbokser med til sammen 75 kilo avisutklipp. Og enda finnes det mer.

Det er gull å finne i de historiske arkivene. Et dypdykk i fortiden og dens mange stemmer er gripende, og ikke sjelden forandrer det blikket på byen for alltid. Men få arkiver berører på en slik måte som arkivet etter Byjubileumskomiteen. Det kan med rette karakteriseres som «ET BERGEN I MINIATYR»!

Kjerstin Kragseth, rådgiver Bergen byarkiv

En gylden jubileumsserviett

I 1970 fylte Bergen by 900 år, og feiringen ble innledet med en durabelig nyttårsfest. Klokka 00.10 gikk jubileumssignalet på Torgalmenningen.

En halv time inn i det nye året kunne man skue en prosesjon med trommer og flaggborg over Torvet, Bryggen og Slottsgaten, mot Bradbenken til Rosenkrantzårnets sørfront. Der stod fire unge representanter fra landets eldste byer klare til å tenne jubileumsilden som skulle brenne i 365 dager. Klokken 00.50 ble Sverresborg arena for det største fyrverkeriet byen noen gang hadde sett. Det ble først avfyrt ni «familieparaplyer», som hver hadde hundre raketers lyseffekt. Deretter falt ni kanonsalutter, og så gikk det slag i slag. Byen lå badet i lys i alle regnbuens farger, mens lystransparenten med tallet 900 ble tent på toppen av de gamle festningsvollene.

For mange endte festivitaten med å følge politiets musikk-korps med trommer og flaggborg tilbake til sentrum, mens andre fulgte ordfører Ragnar Juell Morken og hovedkomiteen for jubileet til mottakelse i Håkonshallen. Der ventet sprudlevann, etasjekake med 900 lys levert av bakermester Kjell Berentsen med svenner, og et møte med byens grunnlegger, kong Olav Kyrre. Dette var en rolle skuespilleren Rolf Berntzen hadde ved flere anledninger i jubileumsåret. Festen fortsatte hele 1. nyttårsdag med arrangementer for byens innbyggere og gjester.

Gullkantet jubileumsserviett med Hieronymus Scholeus sitt kjente prospekt over Bergen år 1581. Servietten er overrakt Bergen byarkiv i anledning 950-årsjubileet av en historiker og arkivar. Arkiv: A-5040 Slekten Geelmuydens familiearkiv. **Trykk her for stort bilde (åpnes i netleser)**

Original artikkel (åpnes i netleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/bergens-900-arsjubileum-i-1970-fortidensnatidens-og-fremtidens-bergen>

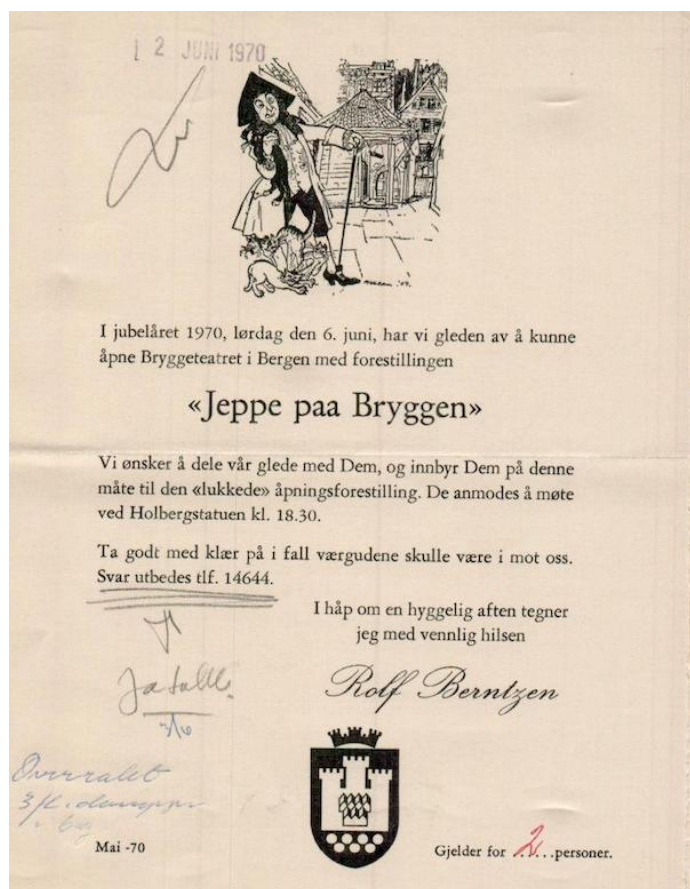
Teateret på Bryggen

Å starte opp friluftsteater i regnbyen Bergen er antagelig en risikosport. Byjubileets generalsekretær, Carl O. Gram Gjesdal, kalte det en «sydlandsk optimisme» som bare kunne komme fra en gjennomgående besjelet bergenser som skuespilleren Rolf Berntzen.

En av mappene i arkivet etter Byjubileumskomiteen er merket «Bryggeteateret». Den private stiftelsen ble opprettet i februar 1970, med midler både fra kommunen og andre støttespillere. I styret satt Rolf Berntzen, Bergen kommune, DNS, Bergens teaterforening og Foreningen Bryggens venner, samt to støttemedlemmer. Formålet var å drive friluftsteater på Bryggen i sommerhalvåret.

Bryggeteateret ble rigget i «ekte bergensk bryggemiljø» bak Jakobsgården, med plass til 210 personer. Publikum ble anmodet om å ta med varme klær, og i tilfelle værguders vrede kunne et stort seil «ved en enkel operasjon» bli rullet ut over fasilitetene. Det må ha vært en intens opplevelse uten den tradisjonelle teaterscenens grenser mellom sal og scene, skuespillere og publikum.

Jubileumsforestillingen «Jeppe på Bryggen» var en bergensk versjon av «Jeppe på bjerget», og skulle vise Holbergs komedie i autentiske omgivelser. Eilif Armand ble hanket hjem fra Nationalteateret i rollen som Jeppe, og Rolf Berntzen spilte hanseatisk kjøpmann (baronen i den originale komedien). Andre kjente medvirkende var Randi Lindtner-Næss, Jon Eikemo, Thomas Fasting og Magnus Tveit. Bryggeteateret var aktivt i kun to sesonger, suksessen til tross, og ble formelt oppløst i 1972.

Oppmøte ved Holbergstatuen! Innbydelse til en «lukket» åpningsforestilling, fra Rolf Berntzen til byjubileets generalsekretær. Arkivet etter A-0469 Byjubileumskomiteen. **Trykk her for stort bilde (åpnes i nettleser)**

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/teateret-pa-bryggen>

Et argusblikk på byjubileet 1970

«Der skal engasjeres, ikke festes!», «Navlebeskuelse...», «Er det bare den sosiale eliten som skal jubilere?», «Brustne forventninger!», «Avlys jubileet!». Dette er bare noen få av skildringene vi finner i avisoverskriftene i 1970. For i et jubileumsår må også de skeptiske få være med.

De misfornøyde fant dessuten godt selskap i bergensere med uttalt strileangst foran kommunesammenslutningen i 1972.

I arkivet etter byjubileumskomiteen finner vi hele 15 arkivbokser med tilsammen ca. 75 kilo avisutklipp fra hele verden. På oppdrag fra komiteen ble klodens aviser omhyggelig trålet på jakt etter jubileumsstoff fra Bergen av verdens mest tålmodige ansatte fra Norske Argus. Artiklene ble klippet ut, og sendt til komiteen i frankert konvolutt. Slik foregikk medieovervåkning anno 1970.

I denne arkivserien finner vi, blant all begeistring, syting over det meste som angikk byens liv og levnet. Noe av kritikken gikk på overdreven festing i kommunal regi, og pengebruk. En observatør fra Bergens Tidende ble ifølge en artikkel 15. august 1970 sendt ut til byens kafeer for å observere hva turister kunne risikere å bli traktert med i jubileumsåret. Han fant en nitrisk blanding av «mjølkeslaps» (fiskesuppe), «mjøldrevje» (saus), «drevkokte grønnsaker», og «slimsete kjøt».

En turist klaget over at bilen nesten falt fra hverandre gjennom de hullede innfartsårene til Bergen, mens en annen så vidt overlevde en dyvåt natt i telt på Storetveit. Det ble fra flere hold antydnet at Bergen på ingen måte var rustet til å ta imot besøkende.

Men turistene strømmet på, og spor av misnøye til tross, var lovordene og hyllesten til byen blant de syv fjell i øredøvende flertall. Selv sett med argusøyne.

Det ble fra flere hold antydnet at Bergen ikke var rustet til å ta imot besøkende. Avisutklipp fra Aftenposten 24. juli 1970, fra arkivet etter Byjubileumskomiteen.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/et-argusblikk-pa-byjubileet-1970>

Hvor gløgg er vi i Bergen?

Bergenseren anno 1970 var så glad i lotterier at Aprilsnarr-dagen fikk en egen mappe i jubileumsarkivet. Komiteen arrangerte da en skarpsindighetskonkurransen som gikk ut på å finne en feil bokstav på en av byens bygninger den 1. April. Observante trafikanter sendte inn så mange svar at postboksen var sprekkferdig i to dager. Til vår fornøyelse havnet en del av dem i arkivet.

Noen tolket oppdraget som en aprilspøk, og andre sendte svar på vers. Noen fikk hele familien til å signere på hvert sitt brev, avslørt av samme papir, samme penn, samme sirlige håndskrift og samme gale svar. Unge Svein misforsto og fant en feil på side tre i avisen. Flere tok sentrumsrunden og sørget for at vi for all framtid vet hvilke skilt som var defekte, eller hang på snei i byen den 1. april 1970. Blant annet viste det store Viking reklameskiltet på torget, som målte temperaturen i byen, «en lufttemperatur på +31 grader, noe man jo har all grunn til å betvile riktigheten av».

Skjalg Harald stod på Ole Bulls plass og lot øynene følge bygningene i nærmeste omkrets, da de med ett falt på tittelen på Shakespeares skuespill som gikk på Den Nasjonale Scene, der «Like for like» var blitt forvandlet til « Like for ulike». Det samme gjorde Kåre J., som allerede klokken 07.10 mente å kunne observere en morgenfrisk og opplagt jubileumsgeneral, Carl. O. Gram Gjesdal, i luftig svev på teaterets fasade mens han la til en bokstav som ikke skulle være der. Det hadde de rett i!

Alice, Stein Rune, Frank, Tor Henrik og Inger Norma ble plukket ut som vinnere blant 312 riktige svar, og fikk en helaften med partner. Det vanket teaterforestilling på Den Nasjonale Scene og middag på Willies (i dag Ricks) sammen med Thomas Breivik og skuespillerinnen Inger Marie Andersen. Under en høytidelig loddtrekning samme aften, vant tre av dem dessuten 500 kroner i ekstrapremie.

«Like for ulike». Foto av Den Nationale Scene. Fra arkivet etter Byjubileumskomiteen. Fotograf ukjent

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Original artikkel (åpnes i nettleser):

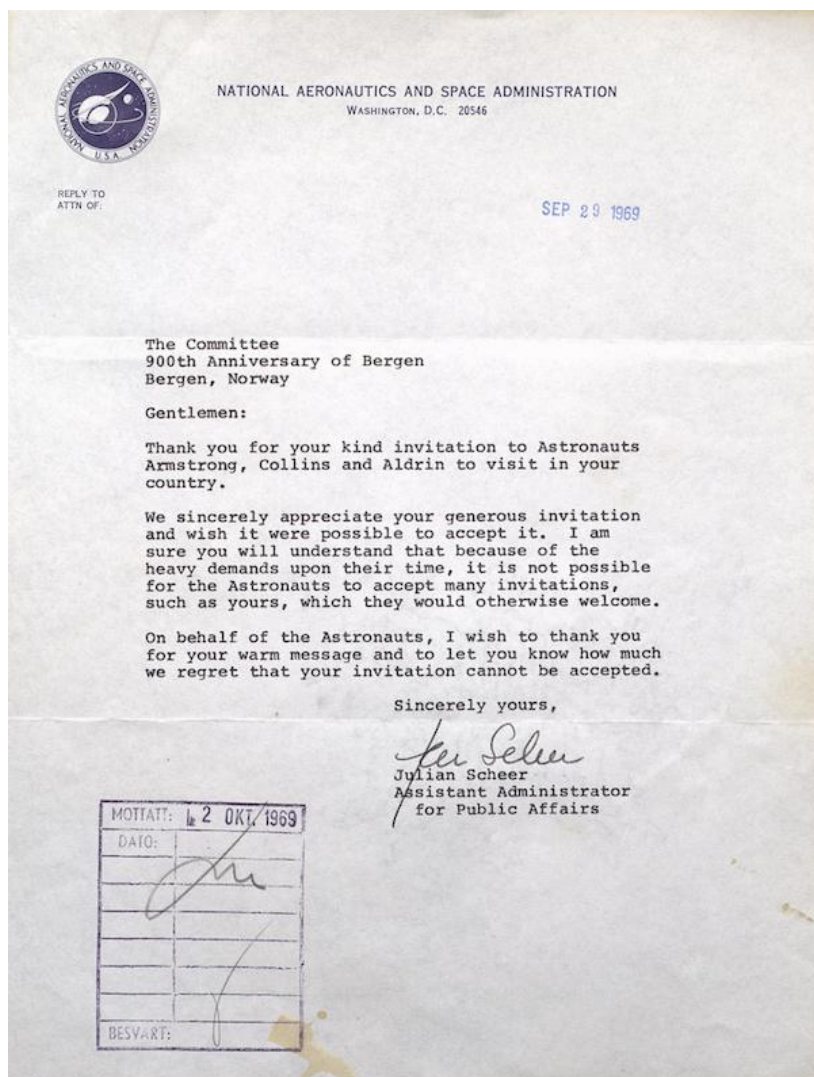
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/hvor-glogge-er-vi-i-bergen>

Houston calling Bergen

En hilsen fra NASA sitt hovedkvarter

24. juli 1969 gikk et telegram ut fra byjubileumskomiteen til NASA, Houston, U. S. A. «Welcome back! –stop- Our sincere congratulations the magnificent touch-down on the moon – stop-».

Samme dag hadde Apollo 11 plasket ned i Stillehavet i dårlig vær. Astronautene Neil Armstrong, Buzz Aldrin og Michael Collins hadde akkurat gjennomført sin andre og siste romferd, og Armstrong ble det første mennesket i verden til å sette sin fot på månens overflate. Der ble de til, de historiske ordene: «Et lite steg for et menneske, et stort sprang for menneskeheten».

Brev fra romfartens hovedkvarter, National Aeronautics and Space Administration, med høflig avslag på invitasjon. 29. september 1969. Arkivet etter Byjubileumskomiteen. Bergen byarkiv.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Så snart astronautene var trygt tilbake på jordens overflate, inviterte en begeistret byjubileumskomite alle tre til Bergen for å motta sin hyllest fra byen. Tanken var også at romfarts-stjernene skulle kaste berømmelsens glans over Flyvningens dag den 9. mai i byens jubileumsår.

Det var under dette arrangementet at en Spitfire ble satt opp på Torgalmenningen for allmenn beskuelse, og forsvaret avholdt et prikkfritt gjennomført flyshow på Flesland. Byen stilte opp med sitt aller beste vær, og publikum var overbegeistret. 150 VIP-gjester med byens ledelse og administrasjon, og forsvaret i spissen, ble traktert med sherry og snitter på fly-restauranten på Flesland. Her skulle egentlig astronautene Armstrong, Aldrin og Collins vært med. De gikk også glipp av avslutningsfesten på Gamle Bergen.

BERGEN July 24th 1969
Norway PBN/UF

TELEGRAM

Mr. N. Armstrong, Mr. E. Aldrin and Mr. M. Collins
c/o NASA Space Center

HOUSTON

U. S. A.

Welcome back! - stop -
Our sincere congratulations the magnificent touch-down on the Moon - stop -
Your remarkable achievement is greatly admired in Bergen, capital of
Western Norway, the area of origin of Leiv Eriksson - stop -
Your consideration from space regarding our countryman's fight for survival
on "RA" noted with appreciation - stop -
Next year Bergen celebrates its' 900th Anniversary and is preparing for a
succession of events throughout the year - stop -
On May 9th we are planning for a day of AVIATION as a flying start to
the historical days of 11th and 12th of May - stop -
In appreciation of your courage and the successful fulfilment of your bold
task, we are extending an invitation to visit our city May 9th next year - stop -
By so doing you honor a country having fostered explorers resembling the
same outstanding characteristics as yourselves - stop -

The Committee for the
900th Anniversary of Bergen in 1970

Svein Eriksson / hoved
U. 17.55

Telegram fra byjubileumskomiteen til National Aeronautic and Space Administration, 24. juli 1969. Arkivet etter Byjubileumskomiteen. Bergen byarkiv.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/houston-calling-bergenen-hilsen-fra-nasa-sitt-hovedkvarter>

Filmåret 1970

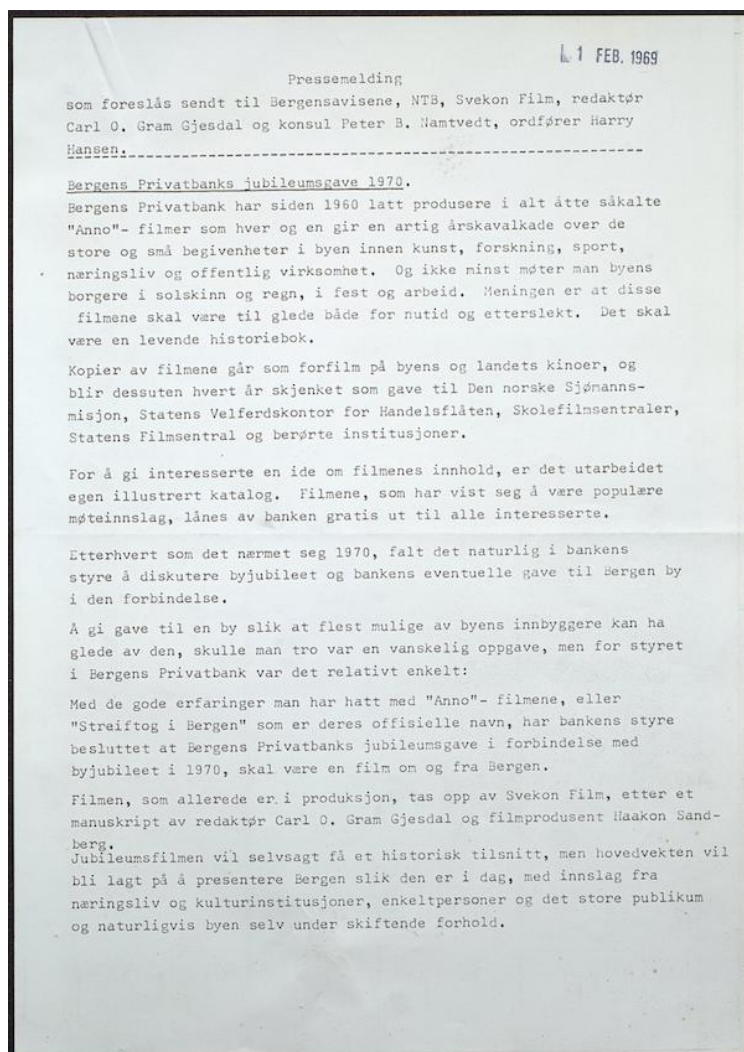
Grieg, hanseater og bergensere

Bergens 900-årsjubileum utløste en rekke filmer. Sammen gir de ikke bare en skildring av byens historie, men et bilde av byen anno 1970.

En mappe merket «Film» i arkivet etter byjubileumskomiteen, inneholder korrespondanse mellom bidragsytere, filmskapere og komiteen. Her finnes informasjon om filmer som ble skapt og vist i jubileumsåret. Flere av dem er i dag ukjente, og hadde kanskje fortjent å bli delt med dagens innbyggere med ny teknologi.

Filmen «Bergen – et møtested for mennesker» var en gave til jubileumsbyen fra Bergens Privatbank, og ble produsert av Svekon Film. Haakon Sandberg og Carl O. Gram Gjesdal, byjubileets generalsekretær, utarbeidet manus i fellesskap, og filmen fikk en spilletid på 32 minutter. Med besøkstall på over 28.000 på byens kinoer i tillegg til atskillige lukkede visninger, ble filmen en kjempesuksess. I bypatriotisk rus ble det straks sendt anmodninger om oversettelse til engelsk og tysk. Et eksemplar av filmen som 16 mm film er oppbevart ved Bergen byarkiv, i Pedagogisk senters filmsamling, sammen med noen av de populære Anno-filmene.

Svekon presenterte samme år filmen «Edvard Grieg – korte skisser fra hans liv» på Sjøfartsmuseet, mens fotograf og filmprodusent Jan Alfred Løtvedt sin personlige gave til byen var filmen «Fisketorget i Bergen». Med sine 12 minutter ble den kjørt som forfilm på byens kommunale kinematografer.

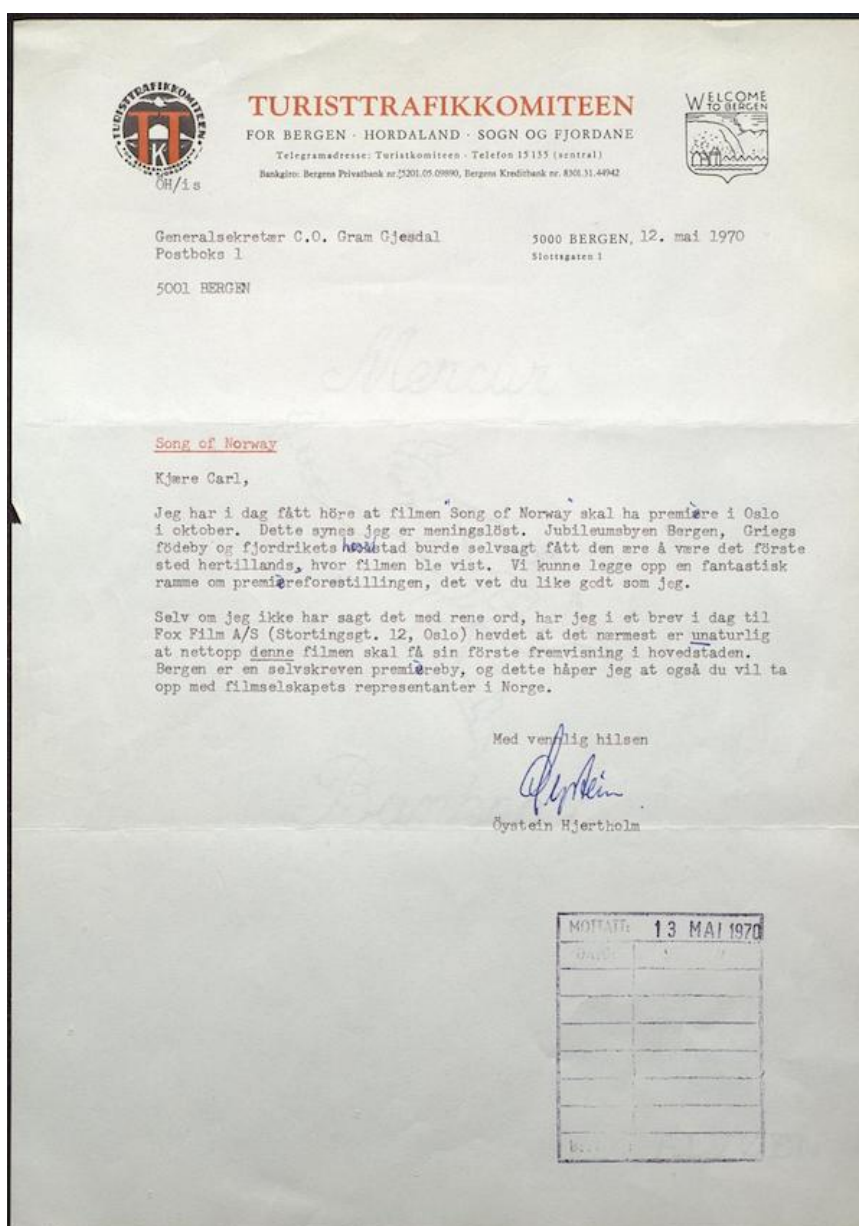
Pressemelding fra Bergens Privatbank vedrørende deres gave til byen, Svekonfilmen «Bergen – et møtested for mennesker», datert 1. februar 1969. Les hele pressemeldingen i bunnen av artikkelen.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Mer Grieg

Den skotske film- og TV-personligheten Bernd Schulze bidro til jubileumsfeiringen med filmen «Grieg», vist på førpremiere i Aberdeen etter initiativ fra den norske ambassaden. Den 35 minutter lange filmen tok mange år å lage, og ble i 1970 sendt til Bergen for å ha premieren der. Filmen er en poetisk dokumentar over norsk natur og Griegs musikk, og tegner i tillegg et bilde av Griegfamiliens skotske bakgrunn. Det er ikke godt å si hvor filmen befinner seg i dag, men produksjonen ble utviklet av Grampian Television (nå STV North). Filmen ble vist av BBC2 og filmfestivaler.

Men verden får visst aldri nok av Grieg. «Song of Norway» var opprinnelig en teatermusikal vist på Broadway i 1944. Filmmusikalen «Song of Norway» fra 1970, som av ubegripelige årsaker hadde premiere i Oslo, og ikke Bergen, er regissert av Andrew L. Stone. Musikalen forteller med maleriske strøk om Edvard Griegs bestrebelser på å finne sin autentiske, kunstneriske og norske røst. Her finner vi stjerneskuespillerne Toralv Maurstad og Florence Henderson i rollene som Edvard og Nina Grieg, og ikke minst bysbarnet Rolf Berntzen i rollen som doktor. Bergen måtte, sitt store jubileum til tross, nøye seg med en miniversjon på 42 minutter. Filmen fikk jevnt over redselsfulle anmeldelser, men lever videre blant annet på Youtube, der henrykte japanske norgesentusiaster har lagt den ut i sin helhet.

Brev fra Turisttrafikkomiteen for Bergen - Hordaland - Sogn og Fjordane vedrørende Oslopremiere på filmen «Song of Norway», datert 12. mai 1970.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Fra en hansaby til en annen

Hansabyen Lübecks generøse gave til Bergen var filmen «Hanseatene og Bergen». Utgiftene ble delt mellom Lübeck og det norske kirke- og undervisningsdepartementet. Jan Olav Brynjulvsen stod for regien, og produksjonen var ved Centralfilm AS. Filmen er på 11,5 minutter, og ble en stor suksess. Senator Egon Hilpert kom til byen som offisiell representant fra Hansestadt Lübeck for visning og høytideligheter. Her ble filmgaven overrakt byens ordfører og vist i Sjøfartsmuseets foredragssal.

Det ser ikke ut til at Bergen byarkiv har den i sine arkiver. Så hvor ble den av etter at jubileumsilden sluknet natt til 1971?

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/grieg-hanseater-og-bergensere-i-filmaret-1970>

Les mer (åpnes i nettleser):

- [Pressemelding fra Bergens Privatbank vedrørende deres gave til byen, Svekonfilmen «Bergen – et møtested for mennesker», datert 1. februar 1969. \[548.01 KB\]](#)

- [Brev fra byjubileumskomiteens generalsekretær til banksjef Gustav Ter Jung vedrørende Bergens Privatbanks filmgave, «Bergen – et møtested for mennesker», datert 20. mars 1970. \[299.21 KB\]](#)

- [Brev fra Bernd Schulze om filmen «Grieg», datert 12. oktober 1970. \[942.44 KB\]](#)

- [Brev fra Centralfilm AS datert 25. august 1969 vedrørende filmgaven fra Lübeck, «Hanseatene og Norge». \[2.02 MB\]](#)

Det regnet gaver over byen

Den 15. august 1970 gled M/S Villanger inn mot Bergen havn med en totempæl fra Seattle ombord. I dag står den på Nordnespynten som del av byens identitet. Men den var ikke vår eneste jubileumsgave.

I løpet av 1970 fosset gavene inn til bursdagsbarnet. I mai samme år åpnet en gave-utstilling i brukskunstkjelleren på Kunstindustrimuseet, der en del av gjenstandene ble vist fram. Utstillingen hadde over 2000 besøkende, og ble fotografert av Jan H. Reimers. I arkivet etter Byjubileumskomiteen finner vi fine bilder i en mappe merket «Gaver».

Gavene kom fra all verdens byer, fra Novgorod og Jerusalem til Shetland, USA og Norden, fra kommuner og byer over hele landet, fra institusjoner, skoler, lag, organisasjoner og privatpersoner. De spente over et overveldende og mangfoldig spekter, fra kunstverker til bruksgjenstander, fra tjenesteytelser til fondsavsetninger.

Fra den ene ytterkanten kom tre millioner kroner fra Erling Dekke Næss til Stiftelsen Bryggens Museum, og fra den andre - en sjekk fra Mrs. Esther Frances Smith, La Porte, Indiana, på ti dollar som aldri ble hevet. Og alle var de ledsaget av gode ønsker for byens framtid.

En rekke av gavene kan man heldigvis besøke ved leilighet. Som fonteneskulpturen av fiskeren i Byparken, totempælen på Nordnespynten og Richard Mortensens mosaikk på Rådstuplassen, en gave fra 44 norske byer og landets første store gatemosaikkarbeide. Andre befinner seg i byens museer og offentlige bygg.

En sjekk på 10 \$ fra Esther Frances Smith i La Porte, Indiana. Hun hadde en mormor fra Bergen, hadde vært på bankett med kong Olav da han var i Seattle, og foreslo at hele USA skulle tenne lys for Bergen 365 dager i jubileumsåret. Korrespondanse i arkivet etter byjubileumskomiteen.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Folkeliv i Olav Kyrres gate utenfor utstillingen i Kunstindustrimuseet. Fotograf Jan H. Reimers, 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen. **[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)**

Stemmeurne i sølv fra handels- og industriorganisasjonene i Bergen, fonteneskulpturen Fiskeren av billedhuggeren Arne Johan Vinje Gunnerud, gave fra Fana, Åsane, Arna og Laksevåg kommune og landskapsmaleri av J.C. Dahl, gave fra Bergens rederiforening. Fotograf Jan H. Reimers, 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen. **[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)**

Maleriet av Nordlandsjekte med Petter Dass sine ord: «Skull torsken os feile, hvad havde vi da. Hvad skulde vi føre til Bergen herfra. Da sejlet visst Jegterne tomme», var en gave fra Vågan kommune. Til høyre diverse gaver. Fotograf Jan H. Reimers, 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen. **[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)**

Billedveven «Vår» av Synnøve Aurdal, en gave fra Oslo by, til venstre, og stemmeurne i sølv, en gave fra næringslivsorganisasjonene i Bergen til høyre. Fotograf Jan H. Reimers, 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen.
[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Stenrelieffet var en gave fra Reykjavik, mens den flotte benken i eik med inngravert byvåpen var en gave fra rederiet Ellerman's Wilson Line Ltd. i Hull. Den stod i 25 år på Torgalmenningen, og ble kalt Ordførerbenken. Fotograf Jan H. Reimers, 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen.
[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/det-regnet-gaver-over-byen>

Fra et lite kontor i det gamle rådhus

Hovedkvarteret for jubileumskomiteen 1970 hadde den fasjonable adressen Postboks 1, Rådstuplassen 1, 5001 Bergen. Bak adressen finner vi et lite kontor i tredje etasje på det gamle rådhuset.

Det nye rådhuset, tegnet av Erling Viksjø allerede i 1953, var ennå ikke reist i 1970. Jubileumskomiteen måtte derfor rigge seg til i det gamle rådhuset fra 1558, noe som kledde 900-årsjubileet ganske godt. I arkivet etter jubileumskomiteen finner vi et foto av kontoret, et lite krypinn med plass til det aller nødvendigste. Bak skrivebordet, i avslappet positur finner vi Carl O. Gram Gjesdal, byjubileets generalsekretær i årene 1968 til 1971.

Jubileumsgeneral Carl O. Gram Gjesdal i slag på sitt kontor på Rådstuplassen 1. Arkivet etter A-0469 Byjubileumskomiteen.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Selv kalte han seg «en bergenser med sordin» (BT, oktober 1975), og uttrykte sin kjærlighet til byen i stillferdige, men dedikerte ordelag. Han håpet at det fantes et Bergen i himmelen, filosoferte han i et intervju, for i så tilfelle hadde han tenkt seg dit.

Carl O. Gram Gjesdal ble født i Bergen i 1921, og da han ble utnevnt til generalsekretær for byens 900-årsjubileum kom han direkte fra sjefsredaktørstillingen i Morgenavisen. Han er siden kjent for å ha utgitt en rekke bøker om Bergens historie.

Han satte sitt preg på arkivet etter jubileumskomiteen. Mange av dokumentene bærer naturlig nok hans signatur, og en stødig, varm og engasjert penn. Kjært barn har mange navn, sies det. Brev til generalsekretæren innledes som oftest med «Kjære Calle» «Kjære COGG», «Kjære Gram-Jodd». Han tituleres stadig som jubileumsgeneral, og korrespondansen er ofte personlig. Klok som han var, fikk han engasjert en dyktig sekretær som sørget for at de dokumentene vi legger fram i 2020, femti år etter feiringen, fortsatt kan glede og opplyse oss.

Jubileumskomiteen bestod ellers av en rekke dyktige personer, med formann Peter B. Namtvedt i spissen. Formannskapet overvåket det hele fra kulisserne sammen med ordfører Ragnar Juell Morken. Men det er Carl O. Gram Gjesdal som trer fram som byens vert og frontfigur i jubileumsåret 1970.

To av mange gjenstander i arkivet etter byjubileumskomiteen. Et skilt i plast til innendørs bruk, og et i bronse til å vise veien på utsiden av rådhuset. Foto: Kjerstin Kragseth.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/fra-et-lite-kontor-i-det-gamle-radhus>

Les mer i BT (åpnes i nettleser):

<https://bergensiana.files.wordpress.com/2012/10/gram-gjesdal.jpg>

Minnemedaljene til byjubileet i Bergen 1970

Store anledninger byr på store attraksjoner. Store byjubileer byr på minnemedaljer i edle metaller. Bergen kommune preget en i gull, en i sølv, og en ble støpt i bronsepatinert messing på palisanderfot. Den ble kalt kunstnerens lille kjæledegge.

Det ble tidlig klart at 900-årsjubileet i Bergen i 1970 måtte avstedkomme en minnemedalje. Det ble nedsatt et utvalg som konsulterte byens banker vedrørende samarbeid om produksjon og markedsføring, for når medaljer selges gjennom en bank, heves produktets prestisje. Bankene var positive mot at fortjenesten på salget ble brukt til utsmykning av byen i jubileumsåret. Skulle prosjektet gå med tap, ville bankene dekke det inn.

Det ble presentert en rekke minnemedaljer/jubileumsmedaljer dette året. Sunnivamedaljen var en av dem. Skipshuset og Stiftelsen Bryggens Museum gav ut en jubileumsmedalje som er en forstørret kopi av en mynt fra Olav Kyrres dager, og der inntekten gikk til museet. Gullmedaljen kostet kr. 850,- og sølvmynten kr. 50,-, omtrent det dobbelte av den «kommunale» jubileumsmedaljen. Olav Kyrre-medaljens sammlerverdi ble antatt å bli redusert ved en inskripsjon som var preget på den, men det ble laget 2000 eksemplarer i gull.

Bronsemedaljen: Den ene siden av medaljen viser byens byvåpen slik det framstår i et lakksegl på et brev sendt fra Bergen til Lübeck i 1376, der det fortsatt er oppbevart, og viser borgen med de syv kulene som symboliserer de syv fjell. Lakkseglet kan stamme fra slutten av 1200-tallet. Foto: Kjerstin Kragseth

[Trykk her for stor bilde\(åpnes i nettleser\)](#)

Mynt eller medalje

Bergen kommunes minnemedalje skiller seg markant fra Olav Kyrre-medaljen i sin originale egenart. Arbeidsutvalget ønsket opprinnelig å få preget en minnemynt, noe som sendte generalsekretæren i forhandlinger med Norges bank. Men det skulle mer til enn et 900-årsjubileum i Bergen for å få utstedt gangbar mynt, og det viste seg å bli en så krevende prosess at man la ballen død. Det måtte bli medaljer.

Per Mjelve kom fra Norges bank til Bergen med sin rike kunnskap og gav byen veiledning. Medaljekomiteen ønsket seg en moderne utforming med dypt preg, men siden kjøperne til en viss grad ville være konvensjonelle i sin oppfatning, ble de rådet til å levere et motiv som var forståelig. Det var tross alt snakk om et minne, så «la den for all del ikke bli atonal!».

Bronsemedaljen: Bronsemedaljens andre side fremstiller fem ulike båter og skip gjennom tidene, og symboliserer byens tilknytning til havet. Her finner vi båter fra steinalderens helleristninger til Rekstens supertanker fra 1900-tallet. Foto: Kjerstin Kragseth

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Medaljekunst

På grunn av tidsnød ble en planlagt konkurranse om utforming avlyst. Den 17. april 1969 ble det sendt en forespørsel til billedhuggeren Hans Jacob Meyer, som hadde stått bak en rekke minnemedaljer i Norge, om han ville stå for den kunstneriske utformingen. Med Hans Jacob Meyer ville man dessuten kunne dra nytte av hans erfaring med den tekniske fremstillingsprosessen. Han hadde også vært medlem i Norges Banks myntutvalg.

Kunstneren skulle få stå fritt i utformingen av motiv. Det eneste forbehold komiteen satte, var at medaljen skulle knyttes til devisen eller mottoet fra byens eldste segl; DANT BERGIS DIGNUM MONS VRBS NAVIS MARE SIGNUM (berget, borgen, skipet, sjøen gir Bergen verdig merke). Det ble også diskret henvist til Oluf Kolsruds avhandling, «Bergens bys segl, vaaben, farver og flag», i Bergens Historiske Forenings skrifter, nr. 27, 1921. Årstallene 1070 – 1970, eventuelt 900 år, måtte også være med.

Meyers forslag forelå ferdig til utvalgets første møte 16. september 1969, og fikk sin umiddelbare tilslutning. Honoraret var 15.000 kroner pluss de rettmessige kunstnereksemplarene. Både den svenske bedriften Sporrøng & co. og Den Kongelige Mynt ønsket å påta seg oppgaven med å prege minnemedaljene, men valget falt på to bergensbedrifter. Brødrene Lohne AS preget gull- og sølvmedaljene, mens AS LUNA støpte den store messingmedaljen med bronsepatering.

Gull, sølv og en liten kjempe i «bronse»

I arkivet finner vi diverse tilbud og forespørslar fram og tilbake fra leverandørene. Gullmedaljen fra Brødrene Lohne sølvarefabrikk er 25 mm i diameter, har en finhetsgrad på 900/1000, veier 15 gram og kostet kr. 200,- i innkjøpspris. Med hver medalje følger et sertifikat undertegnet av ordføreren. Sølvmedaljen er 35 mm, har en finhetsgrad på 900/1000, veier 20 gram, og kostet kr. 17,- i innkjøpspris. AS Luna sin store messingmedaljong med patinert bronse måler 100 mm i diameter, veier et halvt kilo og kostet kr. 28,50 i innkjøpspris. Bankene bestilte 1000 gullmedaljer, 10.000 sølvmedaljer, og 500 eksemplarer av bronsemedaljen, den siste med opsjon på nye opplag etter behov. Produksjonen ble satt i gang februar 1970.

Medaljene ble presentert under en mottakelse i Bergens Handelsforenings klubblokaler i Handelens og sjøfarten hus fredag 17. april 1970. Det var i seneste laget for en maksimal utnyttelse av salgspotensialet. I en oppsummering fra medaljekomiteen til Finansrådmannen i september, utløst av en anmodning om gode råd fra Tønsberg som skulle feire sine 1100 år året etter, blir ulike sider av prosessen belyst.

Ikke alle deler hadde vært god beregning. Med en utsalgspris på kun kr. 400,- ble det lille opplaget på 1000 gullmedaljer revet bort i løpet av en uke, for å dukke opp i annonser kort tid etter til kr. 800,- stykket. I løpet av sommeren var prisen oppe i kr. 1000,-, og ryktene gikk om at den var omsatt for kr. 2000,- i utlandet. En aldri så liten «snob value» hadde blitt knyttet til mynten, og den ble bortimot umulig å få tak i.

Sølvmedaljen gjorde det også godt, med en utsalgspris på 25,-. Salget ble imidlertid litt forstyrret av stortinget valgte å prege en 25-kroners gangbar minnemynt i forbindelse med 25-årsjubileet for frigjøringen samme år.

Bronsemedaljen, dvs. den bronsepatinerte messingmedaljen, ble omtalt som kunstnerens lille kjæledegge. I utgangspunktet skulle den tjene som en kommunal påskjønnelse, og være en slags «gavemedalje». Men den eksklusive og massive lille miniskulpturen på palisanderfot til kr. 75,- per stk. ble en formidabel suksess. Den oser av historie, tok seg svært godt ut i teakhyllene, og ble støpt i stadig nye opplag.

MINNEMEDALJE			
Medaljer.		Utgifter	Inntekter
1000 gull	kr. 200.000,-		kr. 400.000,-
10000 sølv	" 170.000,-		" 250.000,-
2500 bronse	" 86.100,-		" 187.500,-
modellplate	" 3.600,-	kr. 459.700,-	
Tilbehør - medaljer			
2500 palisander-			
fetter-bronse "	9.000,-		
Etuiser - gull,			
sølv, bronse "	15.500,-		
Etiketter-sølv"	2.300,-		
Sertifikat -			
gullmedalje "	1.800,-	" 28.600,-	
Trykksaker.			
35000 folders,norske"	9.100,-		
10000 folders,sprogl.	3.600,-		
2000 SP-folders "	6.000,-	" 18.700,-	
Hjelpemidler.			
500 diskstands "	3.400,-		
67 utstillings-			
montre "	10.800,-		
annonsering "	23.200,-		
Presentasjons-			
mate - presse "	600,-	" 38.000,-	
Honorærer.			
Kunstner "	15.000,-		
Rekl.byrå	" 10.000,-	" 25.000,-	
(+tekn.matr.)			
Diverse			
Reklameverdi-			
byjub.folder		" 20.000,-	
OVERSKUDD		" 247.500,-	
		kr. 837.500,-	kr. 837.500,-

Under forutsetning av fullt salg, skulle overskuddet, som det fremgår av oppstillingen, utgjøre ca. 1/4 mill. kr.

BERGENS PRIVATBANK
MARKEDSAVDELINGEN

Regnskap. Hva overskuddet etter medaljesalget ble brukt til, fant vi ikke i denne delen av arkivet, men det går fram av regnskapet at overskuddet under forutsetning av fullt salg ville komme på 250.000 kroner. Arkivet etter A-0469 Byjubileumskomiteen. **Trykk her for stort bilde (åpnes i nettleser)**

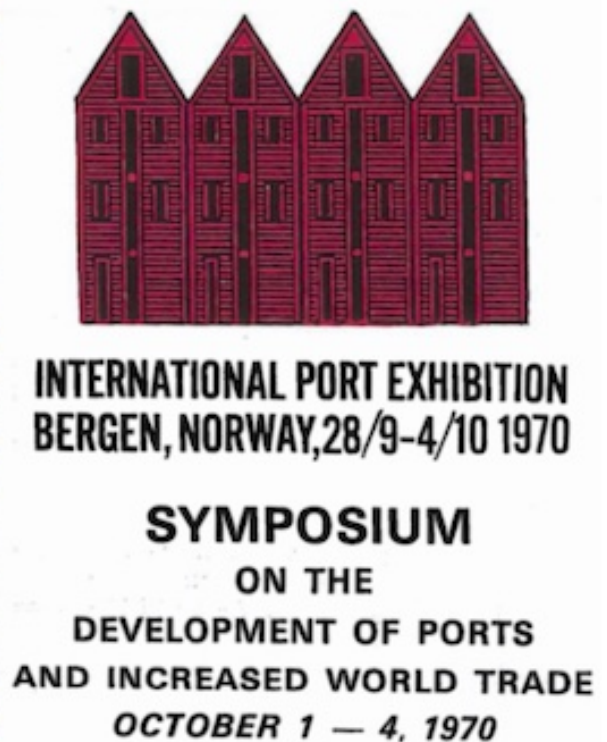
Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/minnemedaljene-til-byjubileet-i-bergen-1970>

Havneeventyret i jubileumsbyen

Handel og sjøfart er tett sammenvevd i Bergen. Med den internasjonale havnekongressen Port 70, ble Bergen plassert på verdenskartet og markerte seg som havneby og senter for skipsfart i jubileumsåret.

Med sin lune maritime beliggenhet vender Bergen ansiktet mot Nordsjøen og videre mot Atlanterhavet. I byens lange historie har havnen vært dens viktigste kjennemerke. Det er derfor ikke uten grunn at Bergen også feiret sine 900 år med å invitere verdens havnebyer til en fire dager lang internasjonal kongress i byjubileumsåret. Fra 28. september til 4. oktober 1970 samlet 25 nasjoner fra fire verdensdeler seg til fagfest og symposium, mens 10 nasjoner deltok med bidrag til havneutstilling i Bergenshallen. Invitasjonene gikk ut fra Bergen by, Norges Varemesse, Utenriksdepartementet, Norges Rederforbund, Norges Eksportråd, Skipsfartsøkonomisk Institutt ved NHH, Direktoratet for Utviklingshjelp og Institutt for Havnebygging ved NTNU.

Logo for den internasjonale havnekongressen PORT 70, som ble avholdt noen oktoberdager i 1970.
[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

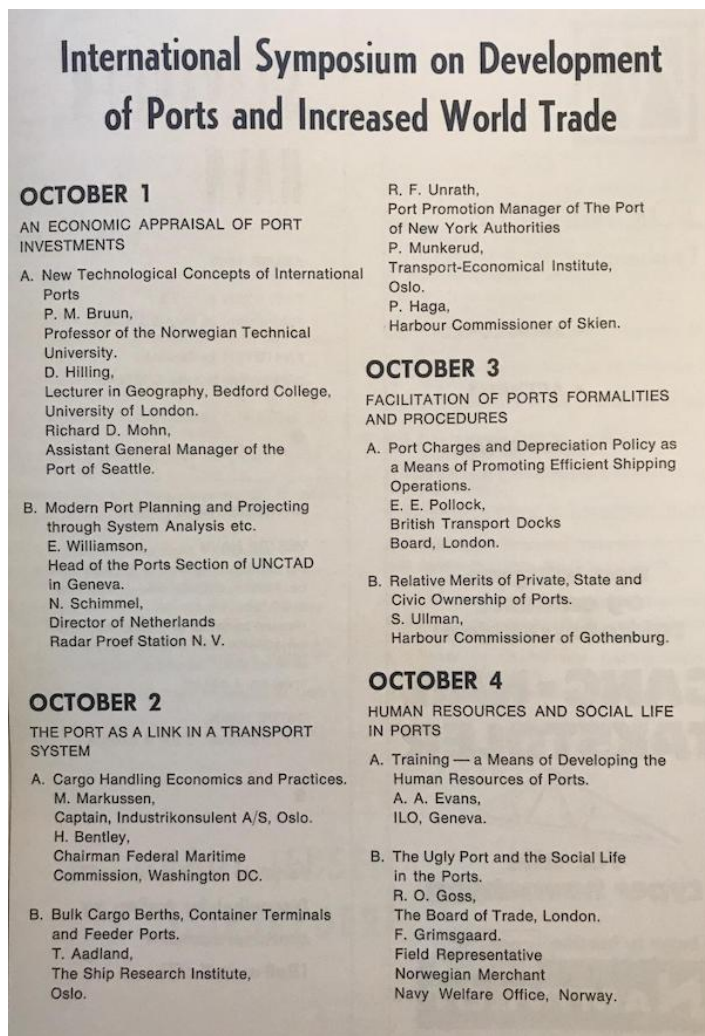
På tampen av en gullalder

Ideen om en internasjonal havnekongress ble luftet av arbeidsutvalget for byjubileet. De trosset noen mildt advarende pekefinger, og satte ned en arbeidskomite som fikk ansvaret for gjennomføringen. Symposiet skulle være utgangspunkt for fagdiskusjoner i et internasjonalt forum, og var rettet mot utvikling og ny teknologi. Fagutveksling og nettverksbygging ble ansett som viktig, og på programmet stod flere get-together-parties og cocktail-parties. I hovedkvarteret i selskapslokalene i Olav Kyrres gate 11 ble det opprettet en egen «Port 70 Club» for kongressdeltakere med gjester, med «fully licenced bar» åpen fra klokka 15.00 hver dag.

Bergen hadde på denne tiden flere rederier i verdensklasse. Hilmar Rekstens rederier stod på toppen, i klasse med kjente redere som Aristoteles Onassis, og vi hadde dessuten både Westfal-Larsen og A/S J. Ludwig Mowinckels rederier som stod svært sterkt internasjonalt.

Bergens Mekaniske Verksteder hadde bygget, vedlikeholdt og reparert jernskip i over 115 år, og holdt fortsatt stand i 1970. Med Solheimsviken, Puddefjorden, Dokkeskjærskaien, Skoltegrunnskaien, Festningskaien, Tollbodkaiene, Nøstebukten, Møhlenpriskaien, Bryggen og Vågen som bakteppe, og Håkonshallen, Handels- og Sjøfartens Hus og Bergenshallen som scene, organiserte byen utstilling og symposium om havn, handel og sjøfart i nåtid og fremtid

Når en ser det slik, er det kanskje heller ikke så rart at mappen om Port 70 går over hele fire arkivbokser og veier bortimot 14 kilo. Her finnes møtereferater, invitasjoner, programmer, brosjyrer og korrespondanse mellom bidragsytere, arrangører, foredragsholdere, havnetopper og prominente gjester, samt diverse regnskap.

Symposiets program omfattet alt fra «New Technological Concepts» til «The Ugly Port and the Social Life in the Ports». Arkivet etter A-0469 Byjubileumskomiteen.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Havnen og det store eventyret

Utstillingen var også en fagutstilling som skulle representere en mønstring av verdenshavnene. Den viste blant annet fram en rekke av de viktigste og mest effektive havnene i Europa og USA. Den var myntet på spesialistene, men appellerte likevel til et tusentalls besøkende fra alminnelig publikum. Man kan undre seg over at alminnelige folk gikk i hopetall for å besøke en havnemesse. Men i 1970 var det fortsatt ikke hver dag man hadde besøk fra den store verden. Sjømannskapet stod fortsatt sterkt, og havet med de tusenvis av havner lokket unge guttehjerter. Hermetiske bokser med Corned beef fra fe som hadde gresset på de brasilianske marker stod på menyen hos mange familier, og på utstillingen kunne man besøke en stand fra havnebyen Vitoria i Brasil. I New York var World Trade Center under konstruksjon, og byggets funksjon stod sentralt i utstillingen sammen med informasjon om havnen og dens fasiliteter. Derfor betalte mange gladelig de 5 kronene det kostet å komme inn.

Suksess med bismak

Økonomisk ble kongressen en byrde. Inntektssvikten ble betydelig større enn man kunne forutse, både med hensyn til utstillingen og symposiet. De ikke-budsjetterte utgiftene til sekretariatet kom etterhvert opp i flere titalls tusen kroner, og representerte en overraskelse i budsjettet. Utstillingens underskudd var på over 200.000 kroner, og aktiverte Bergen kommunes utstillingsgaranti på 50.000 kroner. Det var på forhånd ytret tanker fra forskjellige hold om at en slik kongress ikke ville være økonomisk bærekraftig, blant annet av siviløkonomen Finn Jørstad. Fra faglig synspunkt var kongressen særdeles vellykket, og fra et byjubileumssynspunkt var det sannsynligvis verdt det, sett fra dypet av over fire tettpakkede arkivbokser.

PORT '70 - EXHIBITORS

Stand no.:	Exhibitors Name and Address:	Stand no.:	Exhibitors Name and Address:
A 28	Vereniging «de Amsterdamsche Haven», le verdieping, De Ruyterkade 7, AMSTERDAM 7.	A 47	Munck International A/S, Møllendalsvei 61, 5000 Bergen.
A 2	BDS — Det Bergenske Dampskibs-Selskab, Bradbenken 1, 5000 Bergen.	A 11	The Port of New York, Authority, 111 8th Avenue, New York, N.Y. U.S.A.
A 24	Bergen Havnevesen, Walckendorffs gt. 8, 5000 Bergen. Stand Tel. 80 928.	A 30	Norske Hoechst A/S, Økernveien 145, P.O. Box 117, Oslo 5. Stand Tel. 81 386.
A 43	BMV — A/S Bergenske Mekaniske Verksteder, Michael Krohns gt. 8, 5000 Bergen.	A 27	NSSR — Norsk Selskab til Skibbrudnes Redning, Wesselsgt. 8, P. B. 755 — Sentrum, Oslo 1. C. Sundtsgt. 37, 5000 Bergen.
A 21	Boele's Scheepswerven en Machinefabriek Bolnes — Holland. Stand Tel. 82 769.	A 37	Nyborg Købstads Havneudvalg, Nyborg, Danmark.
A 36	Drammen Port Authority, 3000 Drammen.	A 35	Oslo Havnevesen, Postboks 230, Oslo 1. Stand Tel. 82 771.
A 17	Port Autonome de Dunkerque, Terre-Plein Guillain 59, Dunkerque.	A 40	Ingeniørfirma Ivar Rivenæs, Damsgårdsv. 35, 5000 Bergen. Mr. N. Vindenes.
A 32	Concorzio Autonome del Porto de Genova, 161 00 GENOVA.	A 18	City of Rotterdam, Collsingel 40, Rotterdam 3001, The Netherlands.
A 23	W. Giertsen A/S, Shipshandler, C. Sundtsgt. 51, 5000 Bergen. Stand Tel. 82 464.	A 26	Port Authority of Rouen, 52 Quai Gaston Boulet, ROUEN.
A 33	Port of Gothenburg, P.O. Box 2553, S-403 17, Gothenburg 2.	A 12	Port of Seattle, P.O. Box 1209, SEATTLE. Washington 98 111, U.S.A.
A 3	Gyldendal Norsk Forlag, Universitetsgt. 16, Oslo 1.	A 7	Den Norske Sjømannsmisjon, Herman Fossgt. 5, 5000 Bergen.
A 34	Gävle, Hamnförvaltning, Gävle, Sverige. Drottninggatan 56.	A 9	Statens velferdsråd for Handelsflåten, Bygdø Allé 21, Oslo 2.
C 1	A/S Hjeldes Mek. Verksted, Trondheim.	A 41	Stavanger Havnevesen, Stavanger.
A 10	State of Illinois, European Office, 5 Place du Champs de Mars, 1050 Brussels, Belgium.	A 20	Stockholms Hamn, Sandhamnsgata 57, S-115 28 STOCKHOLM.
A 19	Stadt Kiel — Amt für Wirtschafts- und Verkehrsförderung, Stadt Kiel.	C 2	Lewis Strand A/S, Tomtegaten 20, Drammen.
A 13	The Port of Los Angeles, 1412 Occidental Center, 1150 South Olive Street, Los Angeles, California, U.S.A.	A 14	Tees and Hartlepool Port Authority of Queens Square, Middlesbrough, England.
A 15	Lufthansa German Airlines, Pilestredet 33, Oslo 1.	A 1	Vitoria Port Administration, Avenida Getulio S/N — Vitoria E.S., Brasil.
		A 22	Århus havnevesen, Europaplads 2, 8000 Århus C.

Utstillingen ble holdt i Bergenshallen på Landås og ble besøkt av over tusen mennesker i løpet av de fire kongressdagene. Arkivet etter A-0469 Byjubileumskomiteen.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/port-70-havneeventyret-i-jubileumsbyen>

Les mer (åpnes i nettleser):

- [Invitasjonsliste til kongressåpning](#) [577.69 KB]
- [Rapport fra PORT 70](#) [130.05 KB]

Paraplytog under en blå himmel

Søndag 15. november 1970 intraff en underlig episode i bergenshistorien. På en av byens svært sjeldne solskinnsdager slo tusenvis av bergensere opp paraplyene sine og gikk i tog midt i sentrum.

Paraplyparaden markerte slutten på «Bergensernes egen uke» i jubileumsbyen, og dagen ble naturlig nok tilegnet paraplyen, et av bergenserens aller viktigste identitetskriterier. Selve paraplytoget mobiliserte omtrent fem tusen mennesker, mens over ti tusen samlet seg på Torgalmenningen. Store folkemengder til tross, gikk det hele "rolig og vakkert" for seg.

Paraplyen som symbol ble gjenstand for mye filosofering i jubileumsåret, og man lette lenge etter byens eldste paraply. Slik forestilte Audun Hetland seg paraplyens fire aldre. Fra Paradeheftet 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

En livlig uke

Uken bød på gratisarrangementer og festlige begivenheter. I tillegg til motefestival og «Kulinariske dager», kunne alle som hadde lyst møtes til selskap hver dag i Håkonshallen til kun kr. 10,- inkludert forfriskninger, guide og jubileumsvertinne. I Bergens Kunstforening kunne man ikke bare beskue Statens Høstutstilling, men også nyte verker av René Gaugin og Arne Jon Jutrem. Den Nasjonale Scene kunne friste med «Gamle Winckels testament» av Øyvind Bolstad, «Mordet på Marat» av Peter Weiss, og «Huset i skogen» av Anne Cath. Vestly.

Jens Book Jensen gjestet byen med sin 50. jubileumsturne, «Good old Days». Koncertmester for Wienerfilharmonien og leder for nyttårskonsertene i Wien, den berømte dirigenten og fiolinisten Willy Boskovsky, gjestet Lungegaardens musikkorps, ledet Bergens Filharmoniske Orkester i torsdagskonserten, og holdt Wieneraften i Konsertpaleet. Mannsangforeningen Freya holdt konsert i Håkonshallen, og Salgs- og reklameforeningens egen byjubileumsstipendiat, Truls Grung, presenterte sitt svar på problemstillingen «Kan kultur markedsføres».

Konkurranser - igjen

Det hele kulminerte med Paraplyparaden søndag 15. november, klokka 13.00. Arrangementskomiteen hadde sikret oppmøtet på forhånd. De visste at bergenserne elsket konkurranser mer enn noe annet, og hadde utlyst både spørrekonkurranse og rebusløp med attraktive premier. Begge var en øvelse i kunnskap om Bergen og byhistorien. Selve konkurransedokumentene måtte hentes personlig på TTK-kiosken på Torgalmenningen (Turisttrafikk-komiteens ansikt utad), og innleveres på jubileumskontoret fredag den 13. november. I spørrekonkurransen var en valgfri jernbanereise for to i Norge førstepremie, og i rebusløpet var førstepremien en shoppingtur til Newcastle med skipet «Leda». Vinnerne ble offentliggjort på paradedagen. Det fantes også et eget paradelotteri. Hver dag fram til fristen ble jubileumssignal med oppfordringer om å delta sendt fra taket av kiosken.

Jubileums-Festspell-Byen

Denne visen vant 1. premie i Bergens Presseforenings visekonkurranse utlyst i «Ex-Pressen» i 1969, og er skrevet av Distriktsveterinær Tollef Larsen, Voss.

Mel.: Eg å Tønnesen å Svigermoren.

Søng for byen — te' gamle tønner —
kjent så Bergen uta' millioner
Jubileums — Festspell — Byen
Gamle Bergen under paraplyen

Søng for Kyrr'en så fikk idéen
uten han va' ikkje byen bleen
Jubileums — Festspell — Byen
kor e' Kyrr'en under paraplyen?

Kem har Bryggen a' alle brygger
nett det samme ka' andre bygger
Jubileums — Festspell — Byen
gamle gavler under paraplyen

Kem har smittene kem har smaue'
kor e' pannesteinene så raue
Jubileums — Festspell — Byen
Skuteviken under paraplyen

Der småpi'er på Strøket tripper
kvikke blikker under lause vipper
Jubileums — Festspell — Byen
hjerter banker under paraplyen

Kor i Verden og halle Norge
e' så tidi' så på fisketorge'
Jubileums — Festspell — Byen
palen spreller under paraplyen

Nordahl Brun hadde sikkert tatt'an
Ulriksba'n — om de hadde hatt'an
Jubileums — Festspell — Byen
me' en ny-stemt under paraplyen

Det ble nye og rare tider
høll i Ulriken på begge sider
Jubileums — Festspell — Byen
TV-mast så spiss på paraplyen

Søng me' Ricber — så Bergensba'n
kan bli kortere enn nøkken a'n
Jubileums — Festspell — Byen
fiint me' Oslo under paraplyen

Åsså Trondhjem så kunne tørre
kem ble mindre for te' nò bli større?
Jubileums — Festspell — Byen
nye mål på Bergensparaplyen.

Det e' raust over alle grenser
å la nabostrilen bli bergenser
Jubileums — Festspell — Byen
får det landli' under paraplyen.

Nitten sytti ska' solen skinne???
på bergenser og bergenserinne
Jubileums — Festspell — Byen
Gratulerer — så nær paraplyen.

Paraplyvise

Mel.: Jeg er havren, jeg har bjeller på.
Bergen har sin egen melodi,
regn og rusk i trolfast harmoni,
Drypp fra tak og våte gatesten,
søleskvett på slanke silkeben.

Bergens våpen er en paraply.
Det er den som har gitt byen ry.
Enkel ting, av stoff og spiler gjort,
men idéen er, of course, import.

Når man har sin dåpspakt konfirmert,
blir man gjerne paraply forært.
Er det kanskje et symbol at man
slipper stenkes mere til med vann?

Paraplyen har sin egen sjarm
passer greit for to, sånn arm i arm.
Første kyss jeg fikk diskret i ly
av en høyst beleilig paraply.

Nå for tiden er det comme il faut
gå med paraply til himmel blå
Lang og tynn og engelsk, nærmest stokk,
herregud for dumheter in bloc.

st.

Regnværsviser fra paradeheftet. «Jubileums-Festspell-byen» av distriktsveterinær Tollef Larsen fra Voss vant Bergens presseforenings visekonkurranse i forkant av jubileet. Fra Paradeheftet 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

900 jubileumsballonger

På paradedagen toget altså tusenvis av bergensere med oppslåtte paraplyer i alle slags farger og fasonger fra Festplassen og gjennom byens gater i beste syttendemai-stil, for til sist å ende opp sammen med tilskuerne ved scenen på Torgalmenningen. Der spilte Lungegaarden musikkorps dobbel jubileumsfanfare. Ti buekorpsgutter fra Skansen bataljon trommet opp til paraplyeksersis, og kommanderte hele Torgalmenningen med i eksersisen med paraplyen som "våpen".

900 barn prydet folkemengden med hver sin jubileumsballong. Konferansierer for dagen var Jakob Skarstein og Rolf Valeur, og de fikk etter hvert selskap av Rune Larsen som sang buekorpsviser og strileviser. Deretter ble det bergensviser med Norma og Malvin Myhre. Underveis kåserte Finn Bjørn Tønder over hva en paraply kunne brukes til.

Til slutt kom det som alle hadde ventet på. Trekningene i lotteriene. Hovedpremiene i jubileumslotteriet, rebusløpet, kunnskapskonkurransen og paradelotteriet. De oppmøtte hadde fått et paradehefte. Her fant deltakerne program for dagen og flere bergenssanger, inkludert de beste sangene fra Bergens Presseforenings bergensviserkonkurranse. Hvert hefte hadde et eget paradenummer som fungerte som gratislodd i det store paradelotteriet. Thorolf Lockert i Øvrelia på Paradis ble den heldige vinneren av førstepremien, en symbolsk jubileumssum på 900 kroner.

Arrangementets gang og suksess ble behørig dekket i dagspressen dagen etter, og i Bergens Tidende kunne også resten av vinnerne lese sine navn.

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/paraplytog-under-en-bla-himmel>

Les mer (åpnes i nettleser):

- [Pressemelding fra byjubileumskomiteen vedrørende avviklingen av Bergensernes uke, 9. – 15. november. Arkivet etter Byjubileumskomiteen.](#) [4.43 MB]

- [Regnværsviser fra paradeheftet. «Jubileums-Festspell-byen» av distriktsveterinær Tollef Larsen fra Voss vant Bergens presseforenings visekonkurranse i forkant av jubileet. Fra Paradeheftet 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen.](#) [3.40 MB]

- [4. Regnværsvise forfattet av frøken Magda Schram Andersen i 1924. Hun ble født i 1886, og var lektor ved Tanks skole. Fra Paradeheftet 1970. Arkivet etter Byjubileumskomiteen.](#) [6.49 MB]

Julefest for tusener i Bergenshallen

Symfoniorkester, buekorps, underholdning, og lotteri med 164 premier. Man skal lete lenge etter en julefest med så mye bergenspomp og prakt som gratisfesten Bergen kommune arrangerte i desember 1970.

Desember var rik på jubileumsarrangementer, og markerte slutten på et år i byens, innbyggernes, og jubileets tegn. Året gjennom hadde paraplyene blitt dyrket, byens gater blitt paradert, byfjellene blitt besteget, historien blitt skrevet, konferanser blitt holdt, og utallige arrangementer blitt avviklet med en eventyrlig oppslutning.

Billett og lodd i ett. Arkivet etter Byjubileumskomiteen, Bergen byarkiv.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Byens eldste og yngste festlokale

I desember skulle det festes. Tusen pensjonister fikk feire adventstiden med forfriskninger og underholdning i byens eldste festlokale, Håkonshallen. Men toppen av kaken var naturligvis en gratis førjulsfest for fem tusen bergensere i byens yngste festlokale, Bergenshallen, mandag den 7. desember. Det skulle bli en familiebegivenhet med et så mektig program at alle generasjoner, fra 9 til 90 år, ville finne noe å fryde seg over.

Billettene ble revet bort fra TTK-kiosken og Det Gamle Rådhus i løpet av to dager. Jubileumskomiteen måtte gjentatte ganger rykke ut i dagspressen og oppfordre folk med overflødige gratisbilletter til å levere dem inn, slik at andre kunne få gleden av dem. Stappende fullt ble det i alle fall.

Stemning til topps

Rundt 500 personer fra Bergen og omegnskommunene var invitert for å underholde, og enda noen hundre for å stå for arrangementet. Ifølge programmet var det ikke småtterier som skulle avvikles. Se for dere fullsatte tribuner, med scenen og Harmoniens orkester i midten av hallen. Lungegårdens musikkorps spiller mens folk finner plassene sine. Presis klokka 19.30 lyder Jubileumsfanfaren, som avsluttes idet ordfører Ragnar Juell Morken entrer talerstolen med den kongelige hilsen - Kjære folk!

Etter talen fullfører Harmoniens orkester velkomsten med Geirr Tveitt sitt verk, Velkomne med æra. Publikum varmes forsiktig opp med ymse folketoner, og Den Bergtekne av Edvard Grieg med Asbjørn Hansli som solist. Stemningen eskalerer i takt med symfoniorkesterets framføring av Nøtteknekkersuiten av Tsjajkovskij, og gikk trolig gjennom taket da buekorps med faneborg kom marsjerende inn i salen fra nord.

Lotteri - igjen

I god bergenstradisjon var en av hovedattraksjonene for kvelden et gedigent lotteri med 164 gevinster. Gratis lodd fulgte med på hver billett. Blant jubileumsaskebegre, benfrie skinker, juleoster, sjokolade, kranssekaker, appelsiner, kaffe, kåper og pledd, vanket et 12 tomers reise-tv til den aller heldigste. Trekningen må ha vært en større utfordring enn avstemningen i Melodi Grand prix, og for å ikke helt miste grepet på forsamlingen ble de oppropt mellom innslagene, 30 av gangen.

1 stk.	Ensemble, kåpe/kjole/benklær	HAGBARTH SCHJØTT A.S
1 stk.	12 tomers reise TV	Arnfrø A.S
1 sekk	Julevarer	UNIVEST
1 kartong	Juleost	BERGENSMELERIET
15 stk.	Benfri Skinker	VESTLANDSKE SALSLAG
2 "	Pledd	DALE FABRIKKER
2 "	Strikkejakker	DALE FABRIKKER
10 pk.	Visebøker	GYLDENDAL
10 "	Jubileumsaskebegre etc.	BIRD & Co.
5 "	Kaffe 1 kilo	UNIVEST
90 stk.	Julegleder	HANDELSGARTNER H.P.JORANGER
6 esk.	Konfekt 1/2 kilo	MINDE SJOKOLADEFABRIKK
2 stk	Kranssekake	KORBITOR BAKERESH
15 pk.	Appelsiner/kaffe	NORGES KOOPERATIVE LANDSFØREN
4 stk	Bedikerte Jubileumsbøker	ORDFØREREN
<hr/>		
164	Gevinsten	
<hr/>		

Gevinstene til lotteriet var gaver fra bedrifter i Bergen og omegnskommunene. Arkivet etter Byjubileumskomiteen. Bergen byarkiv.

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

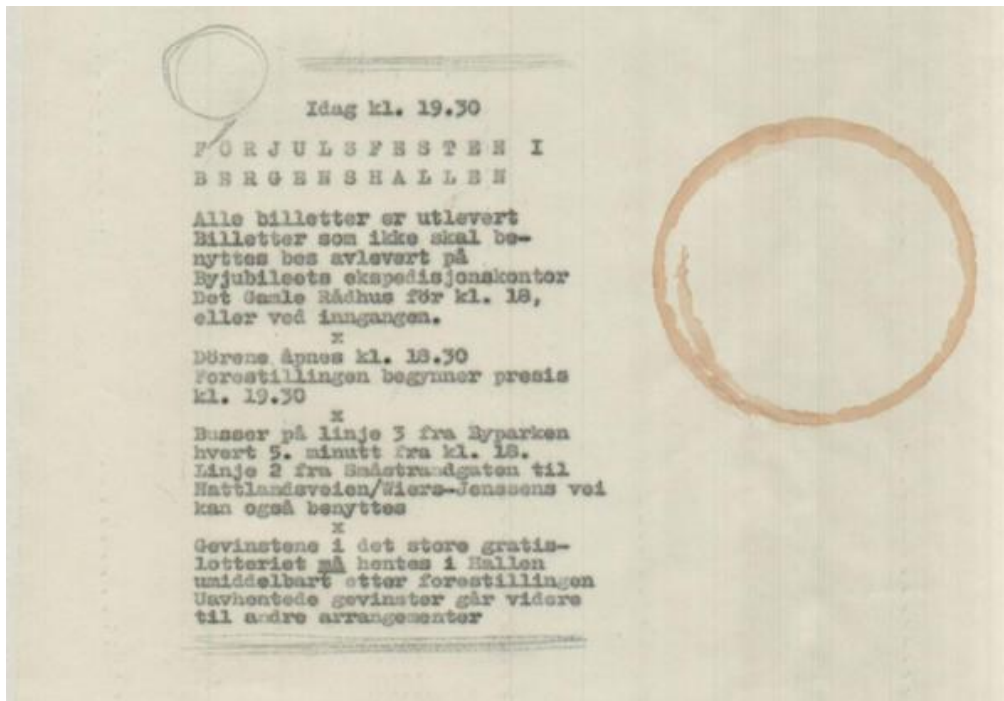
Tryll bort en bergenser

Juvelen i kronen var et besøk av hedersgjesten, sirkusdirektør Arnardo med sin forlovede, som kom ens ærend til Bergen fra Milano der "hans prektige telt for tiden er i bruk". Programmet forteller at han ble utfordret av konferansieren, Thomas Breivik, til å trylle bort en bergenser fra scenen, en kunst som kunne virke forlokkende nok for mange.

Men Arnardo valgte den brede sti, og tryllet til stor applaus bort sin tilkommende. Hun var riktignok bergenserinne, men konferansieren lot seg heller overvelde av den enorme fordelen dette gav sirkusdirektøren - å kunne trylle bort koner, og få dem tilbake når det passet. På vegne av byens borgere, ble Arnardo under trommevirvler utnevnt til Jubelbergenser i en seremoni utført av Gullsmelaugets oldermann, Fritz Monsen, og Thomas Breivik.

Og så ble det andre boller

Det gikk slag i slag mens publikum fikk trekke pusten under lotterioppene. Salhuskvintetten kom på scenen. Hvem husker ikke slagerne «Vi kjem att», «Å, om det ikkje fans biler te», «Du kjære gamle utedo» og «Det skal bli andre bollar når papen kjem heim»? Eller «En enkel sang om frihet» og «When the Saints», som ble sunget av Rune Larsen? Til slutt stemte alle i med første vers av Bergenssangen, og mens buekorpsene gikk æresrunde fikk gjestene forlate hallen for å kassere inn gevinstene sine.

Billettene til arrangementet ble revet bort på et par dager. Pressemelding med tidenes største kaffeflekk. Arkivet etter byjubileumskomiteen. Bergen byarkiv

[Trykk her for stort bilde \(åpnes i nettleser\)](#)

Original artikkel (åpnes i nettleser):

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bergen-byarkiv-forteller/byhistorie/manedens-dokument/julefest-for-tusener>

Les mer (I nettleser):

- [Åpningstalen som ordfører Ragnar Juell Morken holdt på julefesten.](#) [2.78 MB]
- [Pressemelding med takk til alle bidragsytere.](#) [126.47 KB]
- [Program for julefesten minutt for minutt](#) [237.57 KB]